

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ
11/2010 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 2
luvun 1 a §:n ja julkisesta työvoimapalvelusta
annetun lain 7 luvun 7 §:n muuttamisesta**

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevalle hallituksen esityksen laeiksi työttömyysturvalain 2 luvun 1 a §:n ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n muuttamisesta (HE 240/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Tiina Korhonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Paula Karjalainen, sisäasiainministeriö

- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö
- paikallisjohtaja Marjatta Erharuyi, Helsingin työ- ja elinkeinotoimisto
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- uraohjaaja Katja Vossi, Kaarinan Nuoret Pajamestarit, Varsinais-Suomen pajaverkosto
- urasuunnittelija Tarja Puhakka, Turun Nuorten työpaja Fendari.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Helsingin kaupunki
- Kansaneläkelaitos.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että ulkomaalaisella, joka on saanut määräaikaisen jatkuvan oleskeluluvan, olisi oikeus työmarkkinatukeen oleskeluluvan myöntämisperusteesta riippumatta, jos hän muutoin täyttää työmarkkinatuen saamisen edellytykset.

Julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti, jossa säädettäisiin siitä kohderyhmästä, jota kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen (työllistämisvelvoite) koskee.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin muutosehdotuksin.

Työttömyysturvalaki

Työmarkkinatuki

Ulkomaalaisella on oikeus työmarkkinatukeen, jos henkilöllä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön pysyvän oleskeluluvan, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan tai perhesiteen perusteella myönnetyn jatkuvaluonteisen oleskeluluvan perusteella.

Työttömyysturvalailla on ollut edellä kuvattu sisältö vuodesta 2004 lähtien, jolloin lakia muutettiin vastaamaan muotoiluiltaan ulkomaalaislain muutosta. Ennen vuoden 2004 lain säätämistä oleskeluluvan myöntämisperusteella ei ollut merkitystä, vaan ulkomaalaisella oli oikeus työmarkkinatukeen, jos hänellä oli oleskelu- tai työluvan perusteella rajoittamaton oikeus tehdä työtä Suomessa.

Vuonna 2004 tehdyllä työttömyysturvalain muutoksella ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan ilmeisesti ollut tarkoitus muuttaa aiempaa asiantilaa, vaan tarkoitus oli, että ulkomaalaisella on oikeus työmarkkinatukeen jatkuvan oleskeluluvan myöntämisperusteesta riippumatta. Käsitystä lain säätämisessä tapahtuneesta erehdyksestä tukee se tosiseikka, että TE-toimistot ovat vuodesta 2004 lähtien soveltaneet yhdenmukaisen viranomaiskäytännön mukaisesti ja tehtyä muutosta huomioimatta lakia sen vanhan sisällön mukaisesti.

Säännöksen virheellinen soveltaminen kävi TE-toimistoissa ilmi, kun julkisen työvoimapalvelulain ja työttömyysturvalain muutoksen johdosta toukokuussa 2010 annettiin uudistettu ministeriön ohje, josta kävi selkeästi ilmi eri oleskelulupalajien vaikutus työttömyysetuuden myöntämiseen. Syyskuusta 2010 lähtien TE-toi-

mistot ovat antaneet työvoimapolitiittiset lausunnot lain edellyttämällä tavalla.

Koska työttömyysturvalain vuoden 2004 muutoksen tarkoituksena ei ollut jättää muun kuin perhesiteen perusteella jatkuvan oleskeluluvan saaneita ulkomaalaisia ilman työmarkkinatukea, hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvalakia muutetaan mahdollisimman pian siten, että jatkuvan oleskeluluvan saaneella ulkomaalaisella on oikeus työmarkkinatukeen oleskeluluvan myöntämisperusteesta riippumatta. Valiokunta pitää ehdotettua muutosta tarpeellisenä ja puoltaa lakiehdotuksen pikaista hyväksymistä.

Työmarkkinatukeen oikeutettujen piirin laajentaminen

Ulkomaalaisen oikeus työmarkkinatukeen on työttömyysturvalain mukaan rajoitetumpi kuin ulkomaalaisen oikeus työttömyyspäivärahaan. Jatkuvan oleskeluluvan saaneella ulkomaalaisella on oleskeluluvan myöntämisperusteesta riippumatta oikeus työttömyyspäivärahaan, jos hän muutoin täyttää etuuden saamisen edellytykset. Sen sijaan oikeutta työmarkkinatukeen ei kaikkien oleskelulupalajien perusteella ole, vaan esimerkiksi työntekijän, elinkeinonharjoittajan tai tutkijan jatkuvan oleskeluluvan saaneet eivät työttömyysturvalain mukaan oikeutta saada.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalain soveltamisalaa laajennettavaksi siten, että myös työntekoa, elinkeinonharjoittamista tai tutkimusta varten jatkuvan oleskeluluvan saaneella ulkomaalaisella olisi jatkossa oikeus työmarkkinatukeen, jos hän muutoin täyttää tuen saamisen edellytykset. Valiokunta pitää ehdotettua muutosta hyvänä ja katsoo, että ulkomaalaisilla tulee olla yhdenvertainen oikeus työttömyysetuuteen oleskeluluvan myöntämisperusteesta riippumatta.

Lain soveltaminen takautuvasti

Työttömyysturvalain muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan ensi tilassa. Lakia on kuitenkin

hallituksen esityksen mukaan tarkoitus soveltaa taannehtivasti 1.9.2010 lähtien.

TE-toimistot ovat lain soveltamisessa tapahuneen virheen havaitsemisen jälkeen syyskuusta 2010 lähtien antaneet työvoimapoliittiset lausunnot työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksen mukaisesti lain edellyttämällä tavalla. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että muun kuin perhesiteen perusteella määräaikaisen jatkuvan oleskeluluvan saaneet työttömät ulkomaalaiset työnhakijat eivät enää saa työmarkkinatukea. Työvoimapoliittisia esteellisiä lausuntoja ei työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksen mukaisesti kuitenkaan korjata takautuvasti esteellisiksi ajalta ennen 1.9.2010.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan on mahdollista, että joissakin yksittäisissä tapauksissa esteellisiä lausuntoja on annettu ministeriön ohjeistuksesta poiketen takautuvasti tai jo ennen 1.9.2010. Kansaneläkelaitoksen tiedossa on ainakin yksi tapaus, jossa työvoimapoliittinen lausunto annettiin lokakuussa 2010 takautuvasti 31.7.2010 lukien. Jos lakia tällaisissa tapauksissa ehdotetun mukaisesti sovelletaan taannehtivasti vasta syyskuun alusta lukien, menettää asiakas työmarkkinatuen sitä edeltävältä ajalta. Jos etuus on kuitenkin ehditty maksaa, sitä ei peritä takaisin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lakia sovelletaan 1.9.2010 lukien. Koska on kuitenkin mahdollista, että yksittäisissä tapauksissa estävä työvoimapoliittinen lausunto on annettu ennen 1.9.2010 tai se on korjattu takautuvasti esteelliseksi, valiokunta katsoo, että lakia tulee soveltaa 10. toukokuuta 2010 lukien, jolloin työ- ja elinkeinoministeriön päivitetty ohje asiakkaaksi rekisteröinnistä tuli voimaan ja jonka seurauksena virheellinen lain soveltaminen ilmeni syyskuussa 2010. Valiokunta painottaa asiakkaiden yhdenvertaisia oikeuksia ja pitää tärkeänä, että asiakkailta on koko maassa tasavertainen mahdollisuus saada ehdotetun lain mukainen työmarkkinatuki 10.5.2010 lähtien.

Työmarkkinaetuuden ja ylläpitokorvauksen maksaminen takautuvasti

Työttömyysturvalain mukaan työttömyysetuutta ei ilman erityisen painavaa syytä makseta takautuvasti pitemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireilletuloa.

On todennäköistä, että ainakin osa jatkuvan oleskeluluvan saaneista ulkomaalaisista on syyskuun 2010 jälkeen jättänyt kokonaan hakematta työmarkkinatukea, koska he ovat perustellusti viranomaisen antaman tiedon perusteella olleet siinä käsityksessä, että eivät voi etuutta saada. Joissakin yksittäisissä tapauksissa työmarkkinatuki on voitu samasta syystä jättää hakematta aikaisemminkin, heti 10.5.2010 jälkeen.

Valiokunta katsoo, että työttömyysturvalain pitkään jatkunut virheellinen soveltaminen ja soveltamiskäytännön poikkeuksellinen ja yllätyksellinen muuttaminen on sellainen laissa tarkoitettu erityisen painava syy, jonka perusteella työttömyysetuus voidaan takautuvasti maksaa pidemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireilletuloa.

TE-toimistoissa syyskuun alusta lähtien noudatettu uusi käytäntö on valiokunnan saaman selvityksen mukaan heikentänyt jatkuvan oleskeluluvan saaneiden henkilöiden mahdollisuuksia päästä työllistymistä edistävien palvelujen piiriin ja joissakin tapauksissa johtanut jo menneillään olevan palvelun keskeytymiseen. Niille maahanmuuttajille, jotka ovat tuen menettämisestä huolimatta jatkaneet toimenpiteessä, on merkittävää haittaa aiheutunut myös ylläpitokorvauksen menettämisestä palvelun ajalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että niissä tapauksissa, joissa henkilö on osallistunut palveluun, myös ylläpitokorvaus maksetaan edellä esitetyn perusteiden takautuvasti.

Laki julkisesta työvoimapalvelusta

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 mo-

menti, jossa säädetään siitä kohderyhmästä, jota työllistämismääräys koskee. Kyseinen momentti tuli erehdyksessä kumotuksi toukokuussa 2010, koska hallituksen esityksen johtolauseessa oli virhe. Muutosta ehdotetaan sovellettavaksi 1 momentin kumoamisesta 10.5.2010 lukien. Valiokunta puoltaa esityksessä ehdotettuja muutoksia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sitä sovelletaan kuitenkin jo 10 päivästä toukokuuta 2010.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Jari Larikka /kok
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas
jäs.	Anna-Maja Henriksson /r	Sanna Perkiö /kok
	Arja Karhuvaara /kok	Paula Sihto /kesk
	Johanna Karimäki /vihr	Seppo Särkiniemi /kesk
	Merja Kuusisto /sd	Katja Taimela /sd
	Merja Kyllönen /vas	Tarja Tallqvist /kd
	Esa Lahtela /sd	Kimmo Tiilikainen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

neuvotteleva virkamies Marjaana Kinnunen.